

ISSN 2181-8258

DOI prefiksi: 10.69691

ResearchBib IMPAKT FACTOR: 9,347

Journal THE LIGHT OF CIVILIZATION

Scientific, socio-philosophical, cultural and educational, literary and artistic magazine

TAMADDUN NURI

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy, adabiy-badiiy jurnal

5 (68)

2025

Ilmiy, ijtimoiy-falsafiy, madaniy-ma'rifiy,
adabiy-badiiy jurnal

MUASSISLAR: Beruniy tuman hokimligi

"Tafakkur-tamaddun" OOO

"Beruniy avlodlari" jamoat fondi

HAMKORLARIMIZ:

O'zRFA Qoraqalpog'iston bo'limi

Qoraqalpoq davlat universiteti

Urganch davlat universiteti

TAHRIR HAY'ATI:

BOSH MUHARRIR:

Munavvara KURBANBAYEVA

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Anvar ALLAMBERGENOV

TEXNIK MUHARRIR:

Islombek ABDIKHAKIMOV

BO'LIM MUHARRIRI:

Muqaddas KURBANBAYEVA

Akmal SAIDOV, y.f.d., prof., akad.

Qahramon QURONBOYEV, s.f.d., prof.

Mehmet Munir Dadaoglu, phil.sc.d., prof. (Turkiya)

Roman GOPAL, fil.f.f.d (PhD) (Hindiston)

Azizulloh AROL, fil.f.f.d (PhD) (AQSh)

Almagul BAYRIYEVA, s.f.d., (DSc)

Zuhra REYMOVA, y.f.d., (DSc)

Karlig'ash UMAROVA, y.f.d., (DSc)

Xəlil İsmayıl oğlu İsmayilov, t. f.d, prof. (Ozarbayjon)

Anvar ABDULLAYEV, t.f.f.d, dots.

Makset KARLIBAYEV, t.f.d., k.i.x.

Kozimbek TUXTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Shoira NURULLAYEVA, t.f.n, dots

Konul Bunyadzoda, falsafa fanlari doktoru,

(AMEA) muxbir uzvu (Ozarbayjon)

Baxtiyor KARIMOV, fal.f.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, fal.f.d.

Alima BERDIMURODOVA, fal.f.d.

Zarifboy DO'SIMOV, fil.f.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.f.d., prof. (Ozarbayjon)

Nasibullina Nurida Shaydullovna, fil.f.n. (Rossiya Federatsiyasi)

Sayyora SAMANDAROVA, fil. f.n, dotsent

Bekposhsha RAXIMOVA, fil.f.n, dots (PhD)

Azamat PRIMOV, fil.f.n, dots (PhD)

Qabil MAMBETOV, fil.f.f.d (PhD)

Vahob RAHMONOV, f.f.n., dots

Farrux Abbas oglu Rustamov, p.f.d, prof. (Ozarbayjon)

Qozoqboy YO'LDOSHEV, p.f.d., prof.

Safo MATJONOV, p.f.d., prof.

Qaxramon IBADULLAYEV, p.f.d., (DSc)

Masharib ABDULLAYEV, s.f.f.d., (PhD), k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJAPOV, fal.f.f.d., (PhD)

Rana Hamid qizi Qadirova, psixol.f.d., prof. (Ozarbayjon)

Nargis ATABAYEVA, psixol.f.d., (DSc)

Dilafroz QARSHIYEVA, psixol.f.d., (DSc)

BIZNI IJTIMOYIY TARMOQLARDA QUVIDAGI MANZILLARDA KUZATING:

JAMOATCHILIK KENGASHI:

Sirojiddin SAYYID

Muhammad ALI

Kengesboy KARIMOV

Iqbol MIRZO

Qurbon SHONIYOZOV

O'rozboy ABDURAHMONOV

Murotboy JUMANOV

Adabiy maslahatchi:

Guliston MATYOQUBOVA

Rassom:

Alibek ABDURAHMONOV

Sahifalovchi-bezovchi: G'iyosiddin O'NAROV

Manzili: Qoraqalpog'iston Respublikasi,

Beruniy tumani.

Web-sayt: <https://jurnal.tamaddunnuri.uz>

e-mail: tamaddunnuri1@gmail.com.

Telegram kanali: <https://t.me/tamaddunnuri>

Tel.: (+99888) 036 00 55, (+99897) 355 75 40.

Qog'oz bichimi 60x84 ¼. Nashriyot hisob tabog'i 28.

Indeks – 960. ISSN 2181-8258. "ADAD PLYUS" MCHJ

bosmaxonasida chop etildi. Adadi 300 dona.

Bosishga 2025-yil 30-mayda ruxsat etildi.

Toshkent shahri, Chilonzor ko'chasi, 28-uy. 2025-yil, 5-son (68).

Ushbu son "Tamaddun nuri" jurnali tahririyatining

kompyuterida sahifalandi. Buyurtma №29.

Jurnaldan ko'chirib bosilganda "Tamaddun nuri"dan olindi deb

izohlanishi shart. Matn hamda reklamardagi ma'lumotlarning

to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldir. Tahririyatga kelgan

qo'lyozmalar tahrirlanadi, taqriz qilinmaydi va muallifga

qaytarilmaydi.

"Tamaddun nuri" jurnali Google Scholar

bazasida indekslanadi. Bu esa jurnalning ilmiy nufuzini oshirish va

mualliflarning ilmiy ishlarini keng miqyosda targ'ib qilishga yordam

beradi. Google Scholar orqali tadqiqotchilar va olimlar "Tamaddun nuri"

jurnalida chop etilgan maqolalarni qidirib topish va ularga havola

berish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Tahririyat Crossref DOI ning rasmiy a'zosi hisoblanadi va

10.69691 DOI prefiksiga ega. Har bir nashr va ilmiy

maqolaga individual Crossref DOI raqami beriladi.

Crossref

10.69691 DOI

ISSN-2181-8258

Impakt faktor-9.347

SLIB.UZ

Scientific, socio-philosophical, cultural and educational, literary and artistic magazine

Founders: Beruniy District Municipality

"Tafakkur-tamaddun" OOO

Public Foundation "Descendants of Berunius"

Our colleagues: Academy of Sciences of the Republic of Uzbekistan Karakalpakstan division

Karakalpak State University

Urgench State University

EDITORIAL BOARD:

EDITOR-IN-CHIEF:

Munavvara KURBANBAEVA

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Anvar ALLAMBERGENOV

TECHNICAL EDITOR:

Islombek ABDIKHAKIMOV

SECTION EDITOR:

Mukaddas KURBANBAEVA

Akmal SAIDOV, y.sc.d., prof., Acad.

Qakhraman QURANBAYEV, s.sc.d., prof.

Mehmet Munir Dadaoglu, phil.sc.d., prof. (Turkiya)

Roman GOPAL, phil.sc.n. (PhD) (India)

Azizulloh AROL, phil.sc.n. (PhD) (USA)

Almagul BAYRIEVA, s.sc.d., (DSc)

Zuhra REYMOVA, y.sc.d., (DSc)

Karligash UMAROVA, y.sc.d., (DSc)

Xəlil İsmayıl oğlu İsmayılov, ist. sc.d, prof. (Ozarbayjon)

Anvar ABDULLAEV, ist.sc.d, dots.

Makset KARLIBAEV, t.f.d., k.i.x.

Kazimbek TUKHTABEKOV, t.f.d., (PhD)

Umid BEKMUHAMMAD, t.f.d., (PhD), k.i.x.

Shoira NURULLAEVA, c. of h. sciences, associate professor

Konul Bunyadzoda, Doctor of Philosophy,

(AMEA) Corresponding Member (Ozarbayjon)

Bakhtiyar KARIMOV, phil.sc.d., prof.

Marat NIYOZIMBETOV, phil.sc.d.

Alima BERDIMURODOVA, phil.sc.d.

Zarifboy DOSIMOV, Phil.sc.d., prof.

Olmos ULVI Binnatova, f.sc.d., prof. (Ozarbayjon)

Nasibullina Nurida Shaydullovna, can. of phil (Rossiya)

Sayyora SAMANDAROVA, associate professor, can.of phil.

Bekposhsha RAKHIMOVA, can. of phil.sc, dots (PhD)

Azamat PRIMOV, can. of phil.sc, dots (PhD)

Qabil MAMBETOV, phil.sc.n. (PhD)

Vahab Rakhmonov, f.sc.n., dots.

Farrux Abbas oglu Rüstamov, p.sc.d, prof. (Ozarbayjon)

Kazakboy YOLDASHEV, p.sc.d., prof.

Safo MATJONOV, p.sc.d., prof.

Qakhraman IBADULLAEV, p.sc.d., (DSc)

Masharib ABDULLAEV, of art.sc.c., (PhD), k.i.x.

Nilufar KOSHANOVA, ped.f.f.d., (PhD)

Odilbek RADJAPOV, phil.sc.d., (PhD)

Rana Hamid qizi Qadirova, Psychol.sc.d., prof.(Ozarbayjon)

Nargis ATABAEVA, Psychol.sc.d., (DSc)

Dilafuz QARSHIEVA, Psychol.scd., (DSc)

FOLLOW US ON SOCIAL MEDIA BELOW:

COMMUNITY COUNCIL:

Sirojiddin SAYID

Muhammad Ali

Kengesboy KARIMOV

Iqbal MIRZA

Kurban SHONIAZOV

Orozboy ABDURAHMANOV

Muratboy JUMANOV

Literary Advisor:

Gulistan MATYOQUBOVA

Painter:

Alibek ABDURAHMANOV

Page editor:

Ghiyaziddin O'NAROV

Our address: Republic of Karakalpakstan, Beruni district.

Website: <https://tamaddunnuri.uz>

e-mail: tamaddunnuri1@gmail.com.

Telegram channel: <https://t.me/tamaddunnuri>

Phone: (+99888) 036 00 55, (+99897) 355 75 40.

The editorial board is an official member of Crossref DOI and has the prefix 10.69691 DOI. Each publication and scientific article is assigned an individual Crossref DOI number.

Paper size 60x84 ¼. Publisher's scoreboard 28. The index is 960.

It was published in the printing house of "ADAD PLUS" LLC. The number is 300 pieces.

Chilonzor street, 28, Tashkent city. 2025, No.5 (68).

This issue was paged on the computer of "Tamaddun Nuri" editorial office. Order #29. When copying from the magazine, it must be noted that it was taken from "Tamaddun Nuri". The authors are responsible for the accuracy of the information in the text and advertisements. Manuscripts received by the editors will be edited, not reviewed, and not returned to the author.

"Tamaddun nuri " magazine is

indexed in the Google Scholar base. This helps to increase the scientific prestige of the Journal and to promote the scientific work of the authors on a large scale.

Through Google Scholar, researchers and scientists will be able to search and link articles published in the Journal "Tamaddun nuri".

Crossref DOI-10.69691

ISSN-2181-8258

Impakt faktor-9.347

SLIB.UZ

10.00.00 - "FILOLOGIYA"

Axmedova Gulchehra O'skinovna. Sherobod dostonchilik maktabining davomchisi Baxshi Abdunazar Poyon o'g'lining dostonchilikda tutgan o'rni	347
Xalmuratova Dilbar Yakıpbayevna. Kórkem shıǵarmalarda dialektlik etnografizmlardıń qollanıwı (M.Nizanov shıǵarmaları tiykarında).....	353
Saparboyev Jaxongir Alimbay o'g'li. Sharh janrining zamonaviy jurnalistika janrlari tasnifidagi o'rni.....	379
Umarova Úmitay A. Mahmud Qashǵariydıń «Devani-luǵat-it-türk» miynetinde somatik komponentli birliklerdiń naqıl-maqallarda qollanılıwı.....	383
Морозова Анастасия Владимировна. Прозвища как картина ведения мира: лингвокультурологический анализ.....	413

12.00.00 – "YURIDIK FANLAR"

Kalbayeva Eldora Uzaqbaevna. O'zbekiston Respublikasi jinoyat kodeksida kiber-o'g'rilik uchun javobgarlik: mavjud normalar tahlili va takomillashtirish istiqbollari.....	238
Rahmatova Adiza Orifovna. Bola huquqlari tushunchasi, mohiyati va ularni huquqiy jihatdan himoya qilish asoslari.....	303

13.00.00 – "PEDAGOGIKA"

Rajabova Nilufar Egamberganovna. Xorazm viloyatidagi ziyoratgohlarning mahalliy aholi hayotida tutgan o'rni.....	48
Bekniyazov Qonisbay Isakovich. Integrativ yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarning kasbiy-gnostik tayyorgarligi.....	147
Xudayberdiyeva Nilufar Bozorovna. Pedagog kadrlarda kasbiy va texnologik kompetensiyalarni rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	204
Hakimova Gulshan Abdusalil qizi. Talaba qizlarda xalq o'yinlari vositasida valeologik madaniyatini shakllantirish.....	210
Muxammadiyev Lochin G'ayratovich. Bo'lajak tarix fani o'qituvchilarida mediasavodxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	273
Joldasov Ixtiyar Suyundikovich. Tarix o'qituvchilarining kasbiy metodik tayyorgarligini takomillashtirish.....	276
Aliqulova Feruza O'ktam qizi. Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining o'qish kompetensiyasini Charlz Dikkens asarlari asosida.....	330
Odinayeva Gulshoda Shavkatovna. O'quvchilarda ijtimoiy daxldorlik hissini shakllantiruvchi omillar.....	335
Ergashev Nurmuhammad Jalilovich. Pedagogik faoliyatni shakllantirishning nazariy-metodologik jihatlari.....	360
Ibragimova Matluba Maxsudovna. Kichik yoshli bolalarning sog'lom shakllanishida badiiy gimnastika va sport mashg'ulotlarining imkoniyatlari.....	373
Shuhratova Husnora Shuhrat qizi. Sinfdan tashqari mashg'ulotlarda "Badash" ohanglarini pedagogik ta'limotlar asosida o'qitish.....	375

19.00.00- "PSIXOLOGIYA"

Xolturayev Asqarjon Panjiyevich. Oliy ta'lim o'qituvchilarining kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.....	269
--	-----

Jurnal 2016-yil 28-sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot va axborot agentligi tomonidan № 0843 raqami bilan qayta ro'yxatdan o'tgan. O'zbekiston Respublikasi OAK tomonidan 2019-yil 30-yanvarda chop etilgan OAK rayosati qarorlari bilan tasdiqlangan ro'yxatga ko'ra 07.00.00 - "Tarix", 09.00.00 - "Falsafa", 10.00.00 - "Filologiya" ixtisosligi bo'yicha; OAK Rayosatining 2023-yil 31-oktyabrdagi 345-son qarori bilan 12.00.00 – "Yuridik fanlar", 13.00.00 – "Pedagogika", 19.00.00 – "Psixologiya" ixtisosliklari bo'yicha doktorlik dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

TARIX O'QITUVCHILARINING KASBIY METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH

*Joldasov Ixtiyar Suyundikovich CHDPU "Tarix" kafedrası
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, (PhD)*

IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL METHODICAL TRAINING OF HISTORY TEACHERS

*Joldasov Ikhtiyar Suyundikovich, Doctor of Philosophy in
Pedagogical Sciences, Department of "History", CHDPU, (PhD)*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ ИСТОРИИ

*Жолдасов Ихтияр Суюндикович, доктор философии по
педагогическим наукам кафедры "История" ЧГПУ (PhD)*

<https://orcid.org/0000-0003-3020-5202>

e-mail:

joldasovixtiyor1@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada tarix o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini takomillashtirish va kasbiy rivojlantirishning ilmiy-pedagogik muammolari tadqiq qilingan. tarix o'qituvchilarini kasbiy rivojlantirish tamoyillari, nazariy va pedagogik jihatlari ilmiy asoslangan.

Kalit so'zlar: bo'lajak tarix o'qituvchilari, kasbiy kompetensiya, didaktik bilim.

Abstract: In this article, the scientific-pedagogical problems of improving methodical preparation and professional development of history teachers are studied. principles of professional development of history teachers, theoretical and pedagogical aspects are scientifically based.

Key words: Future history teachers, professional competence, didactic knowledge.

Аннотация: В данной статье исследуются научно-педагогические проблемы совершенствования методической подготовки и профессионального развития учителей истории. Принципы профессионального развития учителей истории, теоретические и педагогические аспекты научно обоснованы.

Ключевые слова: Будущие учителя истории, профессиональная компетентность, дидактические знания.

KIRISH. Hozirgi vaqtda bo'lajak tarix o'qituvchilari metodik tayyorgarligini takomillashtirishda, o'quv jarayoniga zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan o'z o'rnida foydalanish bilan bir qatorda xalqaro baholash dasturlari bilan ham chambarchas bog'liq. O'qituvchilarning kasbiy-metodik tayyorgarligi ularning kasbiy faoliyatga doir bilimlar, ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish, o'z-o'zini rivojlantirish kabi asosiy kasbiy faoliyat sohaslarida aks etadi. Bu esa o'z navbatida, o'qituvchining o'z fanini o'qitishga doir bilimlarni mukammal bilishi va harakatga keltirishi, ta'lim jarayonini loyihalash,

tashkil qilish va baholash uchun zarur bo'lgan tayanch kompetensiyalarni egallashi, shuningdek, o'qitish va tarbiyalash jarayonini ta'lim sohasidagi innovatsion ilmiy yutuqlar, zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida intensiv tashkil etish, uzluksiz va tizimli o'z-o'zini rivojlantirishni talab etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD.

Bu o'rinda kompetensiyaga kelib to'xtalsak, har bir kasbiy kompetensiya talabning kasbiy muammolarini hal qilishda talab qilinadigan nazariy bilim, amaliy ko'nikma va tajribaning shakllanish darajasini, shuningdek, uning individual va shaxsiy

fazilatlarini aks ettiruvchi bir qancha tarkibiy qismlardan iborat.

Taraqqiy etgan davlatlarda bo'lajak tarix o'qituvchilarining kasbiy metodik tayyorgarligini takomillashtirish bo'yicha, jumladan, quyidagi ustuvor yo'nalishlarda ilmiy-tadqiqotlar olib borilmoqda: bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining kasbiy metodik tayyorgarligini rivojlantirish; bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining kasbiy faoliyatini zamonaviy talablar darajasida boshqarishni ta'minlash; bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining kasbiy metodik tayyorgarligini tashkil etishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish; bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasini ishlab chiqish[1].

MUHOKAMA. Pedagog olimlar tomonidan kasbiy-pedagogik kompetensiyalar shartli ravishda quyidagi tarkibiy qismlarga ajratilmoqda:

- Kommunikativlik kompetensiyasi. Jamiyatda o'zaro muloqotga kirishish uchun, avvalo, ona tili va birorta xorijiy tilni o'zlashtirib, ulardan muloqotda samarali foydalana olish;

- Axborot bilan ishlash kompetensiyasi. Mavjud media manbalar (internet, teleradio, audio-video yozuvlar, bosma nashrlar, elektron pochta va boshqalar)dan kerakli ma'lumotlarni izlab topa olish, saralash;

- Kompetensiyani tavsiflovchi eng muhim jihatlardan biri bu tashabbuskorlikdir. Bu faoliyatning yangi shakllariga ichki uyg'onish, har qanday harakatda yetakchi rol o'ynaydi. Tashabbus – bu inson tomonidan amalga oshiriladigan ijtimoiy faoliyatning bir turi. Tashabbus insonning ijtimoiy me'yorlarga sodda rioya qilishdan ko'ra, ko'proq mas'uliyat yuklashi bilan tavsiflanadi. Ta'lim taraqqiyotining hozirgi bosqichi oldingilaridan, birinchi navbatda o'qituvchining roli bilan ajralib turadi. U o'z bilimlari va yondashuvlarining butun tuzilmasini qayta ko'rib chiqish zarurligini his qiladi, muhim savollarga javob topishga intiladi: "O'quv jarayonini qanday tashkil qilish kerak?" "O'rganish qachon samarali ta'limga erisha oladi?"[2] Shubhasiz, didaktika – bu ta'lim rivojlanishining ushbu bosqichida paydo bo'ladigan muammolarni hal qilish uchun mo'ljallangan fan, chunki didaktik bilimlar o'quv jarayoniga axborot va funksional jihatlarining yaxlit tizimi sifatida qaratilgan. Ushbu

pozitsiyalardan o'qituvchi o'quv jarayonining tashkilotchisi sifatida, ijtimoiy-psixologik, uslubiy va didaktik kompetensiyaga ega bo'lishi kerak. Didaktika J.A.Komenskiy davrida paydo bo'lganidan boshlab, hozirgi kunga qadar o'quv jarayonini qanday loyihalash va amalga oshirishni belgilab berdi. Aksariyat hollarda o'quv jarayonidagi o'zgarishlar didaktikada ishlab chiqilgan, metodologiyada aniqlangan va amaliyotda sinab ko'rilgan nazariy tamoyillar asosida sodir bo'lmoqda.

Tadqiqotchi olim I.I.Logvinov didaktik bilimlarni tahlil qilib, uni ilmiy emas, balki ma'naviy va amaliy deb tasnifladi. Ushbu sohalaridagi didaktik bilimlar turli yo'llar bilan, xususan, o'rganish nazariyasida tajriba orqali olinadi[3]. Shunday qilib, I.I.Logvinov didaktik bilimning manbai bevosita o'qitish amaliyoti ekanligini ta'kidladi. O'qitishning bevosita amaliyoti, to'g'rirog'i, uni tavsiflash, tizimlashtirish va tahlil qilish empirik darajada bilim beradi. Yuqoridagi fikrlarni qo'llab-quvvatlagan holda, biz o'qituvchining kasbiy pedagogik faoliyati maxsus tayyorgarlikni talab qiladi, deb hisoblaymiz, bunda didaktik tayyorgarlik markaziy o'rinni egallaydi. Ikkinchisining integrativ xususiyati didaktik kompetensiya kasbiy kompetensiyaning ajralmas qismidir. Talabani didaktik tayyorgarligi bu talabani didaktik kompetensiyasini rivojlantirishga, uning o'quv va uslubiy ko'nikmalarni egallashini ta'minlashga, samarali didaktik o'zaro ta'sirga tayyorligini va ta'lim tashkilotida o'quv jarayonini rivojlantirishga qaratilgan uzluksiz pedagogik jarayondir.

NATIJALAR. Talabalar tafakkuri, asosan, o'qish, amaliy mashg'ulot va mustaqil bilim olish faoliyatlarida jadal va uzluksiz ravishda rivojlanadi. Goho ma'ruza jarayoni ulardan reproduktiv tafakkurni taqozo etsa ham, lekin amaliy mashg'ulotlar, mustaqil topshiriqlar, laboratoriya topshiriqlari produktiv (ijodiy) fikr yuritish faoliyatini talab qiladi. Har ikkala ta'lim shakli ham o'quvchi-talabalar aqliy mehnati, maqsadga yo'naltirilgan va muvofiqlashtirilgan diqqati yordami bilan amalga oshadi. Ta'lim-tarbiya jarayonida zamonaviy iqtisodiyotning nazariy, amaliy va uslubiy asoslarini, tadbirkorlik va biznes qonuniyatlari yuzasidan chuqur nazariy metodologik, ilmiy-uslubiy xususiyatdagi bilimlar o'zlashtiriladi. Oliy ta'lim muassasasida amaliy mashg'ulotlarni tashkil qilish umumdidaktik

tamoyillarga to'liq tayanadi: ilmiylik, uzviylik, tushunarliklik, puxtalik, ko'rgazmalilik, differensial yondashuv, yakka yondashuv, onglilik. Umumdidaktik va boshqa tamoyillarning integratsiyasiga asoslangan holda amaliy mashg'ulotni didaktik nuqtai nazardan didaktik tavsiflash muhim ko'rinadi. Tadqiqotimizda buning uchun biz quyidagi tavsif sxemasini taklif qildik:

1) ta'lim amaliyotida muammoni hal qilish (muammoning kelib chiqishi, uning pedagogik voqelikda qanday namoyon bo'lishi, uni hal qilish qanchalik muhimligi);

2) amaliy mashg'ulotlarning didaktik asoslari (agar asoslar falsafiy, madaniy xususiyatga ega bo'lsa, ular didaktikaga o'zgartiriladi va moslashtiriladi);

3) mashg'ulotlarda maqsadlarni ko'rsatadigan, unda qimmatli deb e'tirof etilgan obyektlarni tavsiflovchi amaliyotning maqsad-qiymat komponenti;

4) mashg'ulotda amalga oshirilgan ta'lim mazmuni (bu an'anaviy ta'lim mazmuni bo'lishi mumkin, to'ldirilishi va kengaytirilishi yoki tubdan o'zgartirilishi, bundan tashqari, boshqa asoslar bo'yicha tanlangan bo'lishi mumkin);

5) mashg'ulotda o'quv jarayonini tashkil etish usullari, shakllari, fundamental g'oyalarni amalga oshirish vositalari;

6) natijalarni baholash (haqiqatda mavjud bo'lganidan sezilarli darajada farq qilishi mumkin);

7) o'qituvchi va talabalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning tabiati.

Ta'kidlash joizki, talabalarining didaktik kompetensiyasi kasbiy kompetensiyaning eng muhim tarkibiy qismi sifatida tizimli va fanlararo xususiyatga ega bo'lib, shaxsiy va faoliyat tomonlarini o'z ichiga oladi, amaliy va gumanistik yo'naltirilgan bo'lib, uning mazmunli faoliyatini kuchaytirishga yordam beradi. Talabalar uchun zamonaviy o'quv dasturlari (Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti, malaka talablari) pedagogika universitetlarida talabalarining didaktik kompetensiyasini shakllantirishni to'liq ta'minlamaydi. Oliy ta'limning davlat ta'lim standartlariga muvofiq, o'quv jarayonining markaziy

vazifasi talabalarining kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishdir.

XULOSA. Shunday qilib, shu munosabat bilan pedagogika fanida pedagogika oliy o'quv yurti talabalari o'rtasida didaktik kompetensiyani rivojlantirish vositalari va usullarini izlash hamda ushbu jarayonni o'rganishga metodik yondashuvlar yangilanmoqda, bu esa pedagogika fanining empirik tajribasini boyitadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Yarmatov R.B. Bo'lajak tarix o'qituvchilarining kasbiy metodik tayyorgarligini takomillashtirish: Toshkent, 2020. - 70 b.
2. Храмова, Е. В. К вопросу развития дидактической компетентности преподавателя вуза / Е.В.Храмова // Вестник Новгородского государственного университета им. Ярослава Мудрого. - 2010. - № 58. - С. 51-54.;
3. Логвинов И.И. Актуальные проблемы современной дидактики (полемиические рассуждения). М.: НОУ ВПО МПСУ; Воронеж: МОДЭК, 2013. С. 117.
4. Joldasov I.S. O'quvchilarni kasbga yo'naltirishda zamonaviy yondashuvlar // Ta'lim va innovatsion tadqiqotlar. – 2023. – B. 284-286.
5. Joldasov I.S. Yordamchi tarix fanlarini o'qitishda fanlararo aloqalarning o'rnini // Tamaddun nuri. – 2024. – №4. – B. 341-343.
6. Joldasov I.S. Talabalarda amaliy kompetensiyani shakllantirishning axborot-loyiha texnologiyalari// Муғаллим ҳам ўзликсиз билимлендириў Илимий-методикалык журнал. – 2024. – № 3/3. – Б. 767-771.
7. Joldasov I.S. Methodology for the formation of professional competence of future teachers // Western European Journal of Modern Experiments and Scientific Methods. Volume 2, Issue 4, 2024.
8. Joldasov I.S. Tasks Implemented in Professional Schools to Send Students to Professions // International Interdisciplinary Research Journal: Vol 2. Issue 2. 2023.